

Bravo, El Sistema!

Muzikantská revoluce je tady!

text Pavel Cmíral | foto Karel Cudlín, Renaud Dejarnac a archiv NF Harmonie

Milada Choluřová je filoložka a publicistka. A říká, že je škoda, že taky není muzikantka. Jednoho dne ji totiž natolik zaujal venezuelský dokument o revolučním sociálně-hudebním projektu El Sistema, že se s dcerou Juditou rozhodly navázat na síť zemí, kde už El Sistema zvítězila, i naši republiku. A záhy vznikl Nadační fond Harmonie. Stalo se tak před čtyřmi lety.

EL SISTEMA, PIANO

Vraťme se ale teď po časové ose zpět o dvacet osm let, a to do jedné pražské porodnice, kde maminka Choluřová sdílela pokoj s maminkou Stařovou a měly radost ze svých ratolestí – ta první z dcery Judity, herečka Simona z kluka Marka. Když už byl nadační fond na světě, kdo jiný by se mohl stát jeho patronkou než právě letitá kamarádka Simona?

Otcem pozoruhodného venezuelského projektu El Sistema je ekonom, pianista a dirigent José Antonio Abreu. Ve zkratce řečeno, v roce 1975 vyšel z přísloví Kdo si hraje, nezlobí (a nenudí se, nevláká a nebratříčkuje se – právě ve Venezuele, kde jsou velkým problémem všudypřítomné drogy – se svůdně se tvářícími drogovými dealery...). Ale hrát si nemusíte jen s míčem, legem nebo panenkou. Hrát si můžete i na housle, anebo na řadu jiných nástrojů. A tak Mistr Abreu oslovil na desítku kluků, a v garáži s nimi začal muzicírovat. Ovšem pozor! El Sistema není hudební škola! Abreu dal úplným začátečníkům do rukou nástroje, naučil je hrát první tóny a řekl jim: „Je nás plná garáž, a takovému srovnání muzikantů se říká orchestr. A ty i ty si v něm vrzej, bouchej, bmkej, křič a zpívej – a hlavně se raduj! Ze hry a z toho, že nejsi sám a že máma ví, kde jsi a co právě děláš. A nezapomeň, v orchestru znamená jeden člověk velice moc, ale

Simona Stařová, patronka NF Harmonie, na návštěvě v ZŠ Grafická

sám nezmůže nic.“ A když to mládě z venezuelských uliček poznalo, že ti kolem něj ho kvůli tomu jeho hrání třeba na flétnu opravdu potřebují, určitě mu vyrostla křídla!

A teď si prosím zapněte notebook a na <http://youtu.be/OGYDXrFpNdk> se podívejte, jak vypadají orchestry El Sistema dnes. Jestli padnete do kolen anebo vám ukápně

■ Workshop pro děti na pikniku Britské obchodní komory

■ Společné vystoupení dětí ze ZŠ Grafická a ZŠ Kofenského na pikniku Britské obchodní komory

slza, nestyďte se! Říká se, že hudba je mocná čarodějka, a já vám tím odkazem nabídla důkaz! Když přišly na první koncert mámy těch „dětí-průkopníků“, nepoznávaly je. To-

hle v něm nebo v ní fakt je?! Taký ovšem byly kapku paf z toho, že ti lotřící nosí od doby, co jsou párkrát týdně několik hodin u pana dirigenta nebo jeho kolegů, lepší

známky! A poslední věta z Latinské Ameriky. Dnes už ty stovky orchestrů a statisíce dětí, které projektem žijí, podporuje finančně venezuelská vláda.

V pražském Obecním domě se 16. října 2014 uskuteční ve spolupráci se Symfonickým orchestrem ČRO a pod patronátem dirigenta Jiřího Bělohlávka benefiční koncert HUDBA DĚTEM.

A povede-li se tohle Miladě a Simoně (tedy pořádně rozjet projekt a taky přesvědčit vládu!, a samozřejmě sponzory a mecenáše a nás všechny...), zvolíme v C dur Bravo! A zvědavě se těšme na věci příští.

EL SISTEMA, MEZZOFORTE

Měli bychom našim holkám a klukům, kterým už křídla na zádech po prvních hodinách v orchestru vyrašila, vzkázat, aby se nebáli nadechnout se a bojovat za ty druhé, kteří se s nimi ve třídách a na pódiu trápí se smyčcem nebo klávesami, a taky aby tu příležitost, které se chopili, nevzdávali. Souhlasíte, Simono?

Mít správné sebevědomí něco stojí, přinejmenším odvalu a vytrvalost, ale pak to stojí za to! Uvidí na vlastní oči a pocítí na kůži a v srdci, co je to za sílu být součástí něčeho pěkného.

Vaše kamarádka Milada, ředitelka fondu, říká, že El Sistema má spoustu pozitivních aspektů, a zatím se nepotkala se žádným negativním...

Tím největším kladem je fakt, že projekt a náš fond umožní dětem z nemajetných nebo sociálně slabších rodin, nebo i dětem problémovým, rozvíjet hudební talent. Zažehneme-li v nich ohýnek víry v hudbu a lásky k ní, to přece není málo. A hlavně, ty tisíce a tisíce dětí na světě, které takhle muzicírují, nikdo do účasti na projektu nenutil, chodí hrát o své vůli!

Kluk, jak se říká s klíčem na krku, se v devíti rozhodne chodit hrát s pár kamarády na trubku Mozarta a ukáže záda partičce, se kterou se bezcílne potuloval – to je až k neuvěření!

Hudba, to jsou emoce. A emoce jsou to nejkrásnější, co je nám dáno. A právě ty za to, co toho kluka „potkalo“, můžou. Když v orchestru poznal, jak s ním muzika umí zamávat a jak mu pomáhá, musíme za to jeho lektorům, profesionálním muzikantům, upřímně poděkovat. Právě tomuhle já u El Systemy fandím!

EL SISTEMA, FORTE

„Když jsme začínali, oslovili jsme řadu základních škol a taky jsme museli najít kvalitní lektory,“ vzpomíná Milada Choluřová. „Velmi vstřícně se k projektu postavila osvěcená paní ředitelka smíchovské ZŠ Grafická. I ona po roce přiznala, že to, co prožívají mámy hrajících dětí, zažila i ona. Byla překvapená, jaký pokrok děti její školy udělaly. Některé naše lektory to zpočátku svádělo učit děti na nástroj individuálně, jako v hudební škole. Ale to není záměrem projektu. I děti, které ještě nic pořádně nezaahrají, musí zkoušet v orchestru, kde se sejdou všichni najednou. Někoho to zdržuje, je už dál, ale smysl práce je v kolektivu, který směřuje k jednomu cíli. Zahrát si a zahrát lidem. Pan Abreu napsal: ‚Kdo umí zahrát dvě noty, ten učí toho, kdo zatím zahraje notu jen jednu.‘ Ta vzájemná pomoc mezi dětmi je velice podstatná. Na ní projekt, mimo jiné, stojí.“

Při pročitání materiálů člověka potěší, že se takové spolupráci daří i na mezinárodní úrovni. Země si pomáhají lektory, dirigenti, pořádají společné koncerty...

My teď začínáme ve třech lokalitách. Kromě Smíchova, kde přibyla vstřícná ZŠ Kořenského, se pustili do projektu v Chomutově a přihlásila se nám i Karviná. A právě na ZŠ Kořenského by měl v těchto dnech začít s dětmi pracovat japonský dirigent Chuhei Iwasaki, žijící v Česku. Při rozjezdu nám velmi pomáhá zkušený Bruno Campo, dirigent, zabývající se projektem v Rakousku a Turecku. Byl u nás v červenci a účastníky workshopu seznámil se zkušenostmi z Latinské Ameriky i Evropy, a vypracoval návrh pro český program. Slíbil i další konzultace a pražský tým pozval do Vídně na koncert svého dětského orchestru. Na skvělých lektorech a odbornících je systém postaven, a proto je u všech lokalit vždy důležité splnit zásadní podmínku, aby

■ Ředitelka Nadačního fondu Harmonie Milada Choluřová

byla v místě nebo v okolí filharmonie, z níž pak lektoři přicházejí. A ještě k zahraničí: budeme-li mít větší množství dětí, můžeme je pak poslat třeba do Istanbulu, kam se na týdenní společné hraní sjíždějí děti z celé Evropy, nebo například do švédského Malmö. Ale na takových setkáních už jde o práci opravdu náročnou.

A ještě o jedné podmínce jste mluvila – zapomenout při zkouškách orchestru na přísnost!

Na té má Evropa celá staletí hudební výchovu postavenou. Pak se ale často záhy ztrácí radost z hudby! A El Sistema chce především poctivou práci tu radost z hudby najít. Někdo poukazuje na to, že dáváme dětem nástroje a výuku zadarmo. Ale to je právě za tu jejich velkou práci! A jen tak mohou být součás-

tí té velikánské muzicírující rodiny, kterou dnes tvoří prakticky celý svět. Ostatně o práci se mluví i v základní definici El Sitemy: využívá intenzivního hudebního vzdělávání a práce v dětském orchestru jako nástroje k překonání sociálního vyloučení dětí, získání sebedůvěry a zlepšení studijních výsledků.

EL SISTEMA, FORTISSIMO

„Zapište si, prosím, do diáře datum 16. října 2014,“ prosí mě Monika Havlová, která se o projekt stará organizačně. „Ve Smetanově síni pražského Obecního domu se uskuteční benefiční koncert, který pořádá náš fond pod názvem **HUDBA DĚTEM** aneb Darujme našim dětem Sistemu v roce české hudby. Zahraje Symfonický orchestr Českého rozhlasu pod patronací předního českého dirigenta Jiřího Bělohávkou, u dirigentského pultu se představí mladý venezuelský dirigent Ilyich Rivas a jako sólista bude hostem koncertu violoncellista Daniel Arias. Výtěžek z koncertu, přenášeného Českým rozhlasem, umožní dětem v ČR vstoupit do celosvětově uznávaného projektu, který slavný dirigent Claudio Abbado označil za ‚nejdůležitější projekt hudebního světa současnosti‘.“

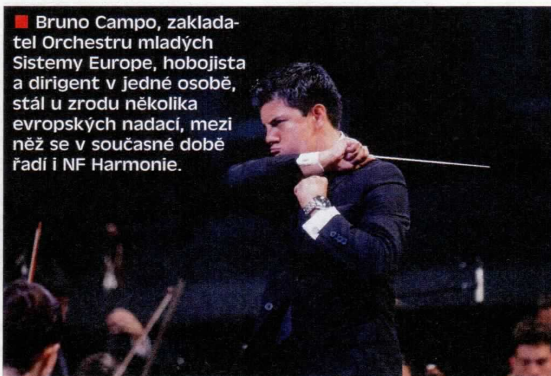
A zahrají i vaše děti?

Je čeká přece jen ještě kus práce a neradi bychom je vystavovali v uznávané koncertní síni velké trémě nebo i stresu. Ale přijdou s patronkou Simonou Stašovou poděkovat „kolegům“ ze SOČRu za jejich krásný dárek, za koncert, který fondu věnovali.

A kdo chce vědět víc, otevře si stránky www.nfharmonie.cz/. Věříme, že se s řadou našich čtenářů na koncertě potkáme a ve fortissimu zaburácí náš potlesk jako díky všem, kdo se do tohoto krásného, a také finančně náročného projektu u nás pustili. ■

■ Simona Stašová s malými muzikanty a lektory NF Harmonie

■ Bruno Campo, zakladatel Orchestru mladých Sitemy Europe, hobojsista a dirigent v jedné osobě, stál u zrodu několika evropských nadací, mezi něž se v současné době řadí i NF Harmonie.